

Sedemdeset let prikrita resnica

FRANC CVELBAR

14.3.2013 0:00

35 KOMENTARJEV

Tweet



Josip Broz in Moše Pijade

Novi glas, tednik, ki ga izdaja Goriška Mohorjeva družba, je 24. januarja objavil razmišljanje Ambroža Kodelje ob letošnji proslavi v Dražgošah. Ker je Kodelja pred desetletji prijateljeval z dražgoškim župnikom in tudi z nekaterimi tamkajšnjimi domačini, je z dražgoško zgodbo dodobra seznanjen. Ni torej čudno, da ga je letošnji slavnostni govor B. Repeta globoko prizadel.

Po naključju ga je v tistem času nek znanec prosil, naj bi nekaj napisal o Moši Pijadiju, češ, da ga je

nekoliko po bliže spoznal ob bivanju v Beogradu. Vzrok za prošnjo je bilo verjetno znančevo vedenje o fasciklu v arhivu štaba Vrhovne komande jugoslovanske armade na Vojno tehniškem institutu v Beogradu (Št. K-2, 30.12.), ki je v zadnjem času postal dostopen javnosti. V njem je izjemno pomemben del Pijadejevega govora, ki ga je imel na Prvem zasedanj AVNOJA (Antifašističnega sveta narodne osvoboditve Jugoslavije) novembra 1942 v Bihaću. Torej pred skoraj natanko 70 leti. Moša Pijade govori o metodah partizanskega vojskovanja (za prevzem oblasti) in čudno je, da si je upal pred udeleženci iz vse Jugoslavije povedati v čem je bistvo NOB.

V dokumentu piše: »... zato je potrebna tolikšna množica brezdomcev, da bodo ti postali večina v državi. Zato moramo požigati. Streljali bomo in se umikali. Nemci nas ne bodo našli in bodo iz maščevalnosti požigali vasi. Po tem bodo vaščani, ki bodo ostali brez strehe sami prišli k nam in mi bomo na ta način postali gospodarji razmer. Tisti, ki nimajo ne hiše, ne zemlje, ne živali, se nam bodo hitro pridružili, ko jim obljubimo veliki rop. Težje bo s tistimi, ki imajo vsaj kakšno posest. Te bomo navezali nase s predavanji, gledališkimi predstavami in drugo propagando. Tako bomo postopoma obredli vse kraje. Vaščan, ki ima polja in živino, delavec, ki prejema plačo in ima kruh, je za nas brez vrednosti. Mi moramo iz njih narediti brezdomce, proletarce. Samo nesrečniki postanejo komunisti. Zato moramo ustvariti nesrečo in množice spraviti v obup. Mi smo smrtni sovražniki vsake blaginje, reda in miru...«

To zločinsko formulo so komunisti uvozili iz Sovjetske zveze. Ko človek sreča te neverjetne stavke in ve, da so resnični, ne more razumeti, kako so mogli vsaj nekateri njihovi propagandisti verjeti, da z njimi prinašajo na naš planet zlato dobo. Ker so poznali njihovo nesprejemljivost, so jih ljudem uspešno servirali v zlati posodi svobode in socializma. Kljub temu, da so bile obljube nacistov nekoliko

manj pozlačene in so veljale le za izbrano arijsko raso, sta danes oba totalitarizma svetovno obsojena.

Dražgoše so tipična slovenska vas, za katero veljajo Pijadejeve besede: **“Nemci nas ne bodo našli in bodo iz maščevalnosti požigali vasi.”**

Okrog Novega leta 1942, ko se je partizansko gibanje (pod vplivom ugodnih novic iz vzhodne fronte) na Gorenjskem dokaj razraslo, so Nemci poostrili svoje čiščenje terena, posebno po Poljanski dolini. Med začasno pomiritvijo se je partizanski Cankarjev bataljon z 240 borci namestil v Dražgošah. Ker so domačini pričakovali nemški napad, so komando bataljona prosili, naj se, kljub velikemu snegu, umaknejo na Jelovico. Obljubili so jim celo preskrbo s hrano, vendar zaman. Nemci so vas napadli (tudi s topništvom) 11. januarja in jo po dveh dneh zavzeli. Partizani so se (ob izgubi 7 borcev) pravočasno umaknili prav na Jelovico. Nemci pa so takoj po prihodu ustrelili 41 vaščanov, vse, ki so bili višji od iztegnjene komandantove roke, med njimi celo dva 12 letna fantka. 81 vaščanov so poslali v taborišča, vas pa so požgali. Župana, ki je Nemce prosil za milejšo obravnavo vaščanov, so pozneje partizani usmrtili, skupaj z njegovo ženo.

Zanimivo je, da dr. Repe pripozna dražgoški dogodek za tragičen, vendar v njegovih očeh tragiko odtehta odmev dogodka v svetovni zgodovini odpora proti nacizmu, saj je dejal: »Je neizmerno tragično zaradi zločinov, poboja nedolžnih civilnih oseb, razselitve preživelih, požgane vasi. In neizmerno junaško, saj se je zgodil upor - na videz brezupen - v tedaj popolnoma pokorjeni Evropi.«

Kot Pijadeju, je bilo tudi komandantu dražgoškega bataljona, Stanetu Žagarju, učitelju, ki je padel pod nemškimi streli dobra dva tedna za Dražgoško tragedijo, partizanstvo v bistvu boj za partijski prevzem oblasti. Vprašanje pa je, ali je slutil, da je v ozadju totalitarni sistem, ki je danes svetovno obsojen skupaj z nacizmom.